

stóran týðning. Skulu vit tí fáa eina hómíng av, hvussu stóra ávirkan ein veldug oljuvinna kann fáa á eitt lutvíst lítið fólk, tess mentan og umhvørvi - uppá gott og ilt - so er rætt at hyggja aðrar vegir enn bert til Norðsjóvarlondini.

Tað mundi helst eisini vera hetta, sum fólkini í amerikanska oljufelagnum Arco, høvdu í tonkunum, tá farið varð at fyríreika eina heldur óvanliga ferð til Alaska fyri ikki færri enn 16 føroyingum umboðandi ymsar greinar av samfelagnum, og sum nakað nýtt eisini umboðandi mentanarøkið. Tí meðan vitjanir á oljupallum, úgerðarstöðum ol. í Norðsjónum og har um leiðir kanska mest hava snúð seg um teknikk, trygd og fysiskt umhvørvi, so snúði Alaskavitjanin seg meira um menniskju og mentan í einum oljuhøpi. Tó er rætt at gera vart við, at ein komandi oljuvinna í Føroyum fer neyvan at líkjast henni í Alaska, har talan er um risastórar oljukeldur á landi, og har oljan verður

frá Norðsjónum og leiðunum vestan fyri Hetland.

Livgevandi Prudhoe

Fyri at skilja týðningin, ið oljuvinna hevur havt fyri Alaska og tess íbúgvir er rætt fyrst at seta kikaran á sjálvan kjarnan í øllum tí útviklingi, sum hevur verið seinastu 30 árin orsakað av oljuni, og tað er sjálv hjartapumpin, um ein kann siga tað so, risastóru oljukeldurnar har norðuri í Alaska, í „The Northern Slope“ tey kalla, „Prudhoe Bay“ oljufeltið.

Ríkisdomið hjá Alaska stavar í høvuðsheitum frá hesum eina stóra oljuøkinum. Tað eru hesar oljukeldurnar, sum hava verið og framvegis eru orsøkin til, at Alaska telist millum ríkastu statirnar í heimsins ríkasta landi, USA.

Fyri føroyska ferðalagið, sum fór við leiguflogfari úr Anchorage hósdagin 10. september við kós móti „The North Slope“ var tað ein stór uppliving at kunna síggja eitt so stórt oljuøki á landi, nú vit eru von við bert

umframt at vera tann størsta í USA, telist millum tær

Oljusøgjan hjá Alaska er áleið javngomul við hana

eina seinastu roynd. Tað, sum Ekofisk gjørdist fyri Norðsjóvarlondini, gjørdist Prudhoe Bay fyri Alaska og USA.

Prudhoe Bay oljuøkið er mett at goyma meira enn 26 milliardir tunnur av olju, harav 13 kunnu takast upp við verandi tøkni. Haraftrat eru har stórar nøgdir av gassi. Higar til hevur bert oljan verið tikin upp úr undirgrundini, men í dag verður arbeitt við at eina ætlan eisini at fáa gassið til høldar.

Fyri at kunna troysta stóru oljugoymslurnar í norður-Alaska varð neyðugt við eini ella aðrari flutningsleið til ísfría havn har suðuri í Alaska. Úrslitið av drúgvum kanningum gjørdist ein heilt nýggjur infrastruktur, tann meira enn 1300 kilometra langa oljuleiðingin „Trans Alaskan Pipe Line“, ið festir í oljukeldurnar í Prudhoe Bay fyri síðani at ganga tvørtur um hetta risastóra landið og enda í oljutermininum í havnabýnum Valdez, stutt frá Anchorage.

Oljuleiðingin er heimsins dýrasta privatfíggaða verkætlan. Hon kostaði nærur 50 milliardir kr. Arbeiddið uppá leiðingina byrjaði í 1973, og fyra ár seinni rann fyrsta oljan gjøgnum leiðingina til Valdez, har hon síðani er vorðin avskipað serstakliga til vesturstrond USA. Umleið tvey risastór tangaskip uppskipa olju hvønn dag.

Nú framleitt hevur verið frá feltinum í meira enn 20 ár, er eisini farið at minka í goymslunum. Men nýggj tøkni hevur gjørt tað møgulegt at fara eftir olju nærhendis og í minni feltum eitt nú til havs stutt frá strondini. Samtíðis verður eisini leitað eftir nýggjum keldum, og útlitini tykja vera góð at finna meira olja aðra staði í norðuralaska, hóast ein stórir partur av landnýrðingshorninum av Alaska er vorðin náttúrufríðaður.

Oljufeltini liggja annars í

Heimsins dýrasta privatfíggaða verkætlan nakrantíð - Trans Alaskan Pipe Line, sum kostaði 50 mia. kr. at byggja

arktiskum tundrakøi. Permafrosturin ger, at alt, sum bygt verður, tað verið seg oljuinstallatiónir, rørleiðingar, bygningar ol. má verða gjørt á serstakan hátt. Eingir vegir eru til oljuøkin, tí næstu býirnir liggja so langt burti. Einasti flutningsvegurin er tí við flogfari. Tí fer alt, sum verður brúkt í oljuøkinum eins og í byggunum í stórum parti av Alaska, loftvegis.

Oljukeldurnar á „The North Slope“ geva arbeiði til umleið 1500 fólk. Av teimum eru eisini fleiri av upprunafólkunum, ið búgva í bygnum nærhendis. Her er bæði talan um Inupiat eskimóar og indianarar. Menningin av lokalsamfelagnum er tí nær tengd at oljuvinnuni.

So stórar eru annars goymslurnar av gassi á The Northern Slope, at tað nú verður arbeitt við eini risastórarí verkætlan, sum verður mett at kosta einar 100 milliardir kr. Talan er um at byggja eina gassleiðing við síðuna av oljuleiðingini ella útyggja verandi leiðing og síðani flyta gassið leiðing til Valdez.

Sum er útflytir Alaska hampuligar nøgdir av gassi til Japan. Hetta gassið kemur frá keldunum nærhendis Anchorage. Verður stóra gassprojektið veruleiki, kemur fyrsta North Slope gassið á marknaðin í fyrsta lagi í 2007.

Veitingarvinna

Umframt hesi arbeiðsplássini gevur oljuvinna eisini arbeiði til túsundtals fólk kring alt Alaska. Her er ikki minst talan um ta vinnuna, sum veitir vørur og tænastur til alt oljuøkið í Prudhoe Bay og annars til alla oljuvinnu í Alaska sum heild.

Henda veitingarvinna er

Ein lítill partur av risastóra Prudhoe Bay oljufeltinum í norðuralaska

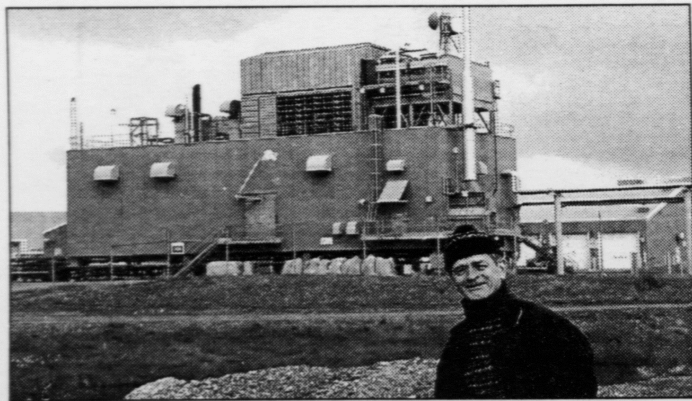
flutt gjøgnum eina ófatiliga stóra og dýra oljuleiðing. Hvat tí fysiska umhvørvinum viðvikur verður ein oljuvinna um okkara leiðir tí helst at minna alt meira um ta vinnu vit í dag kenna

at hava sæð slík á sjónum. Tað sigur heldur ikki so lítið um støddina, at „Prudhoe Bay“ og grannakeldurnar útgera meira enn 20% av allari oljuframleiðsluni í USA í dag - og at keldan,

størstu í øllum heiminum. Og fyri at halda okkum til tøluni, so eru samlaðu sløgurnar í alt hetta oljufeltið 300 milliardir krónur. Framleiðslan um dagin er uppá nærur 1,5 mill. tunnur.

hjá Norðsjóvarlondunum. Seint í 50-unum og tíðliga í 60-unum vórðu gjørdar jarðfrøðiligar kanningar í norðuralaska, tí hildið varð, at her vóru møguleikar at finna olju. Undan tí er olja funnin í Cook-fjørðinum har suðuri í Alaska, men har er ikki talan um so stórar goymslur.

Tað var tó ikki fyrr enn í 1968, eftir at oljufelgini høvdu borad fleiri „turrar“ brunnar, at Arco og tess partnari Humble Oil (í dag Exxon) raktu við risastóra oljufeltið í Prudhoe Bay. Stutt eftir tað kunngjórði brettska oljufelagið BP, at tað hevði funnið enn eitt risafelt - Kuparuk - í sama økinum. Alt hetta hendi eftir, at oljufelgini vóru um at missa mótið eftir fleiri miseydnadar boringar. Júst sum í Norðsjónum, har Phillips, eftir fleiri úrslitaleysar boringar, gjørdi av at royndu enn eina seinastu boring, so var eisini í Alaska, har Arco gjørdi av at gera

Kjartan Kristiansen, stjóri á Menningarstovuni her utanfyri ein av framleiðslubygningunum í Prudhoe Bay.